

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Vtrum pater dicat creaturam.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

ARTICVLVS IIII.

Primum pater dicat omnem creaturam.

Q VARTO queritur, vtrum pater dicat creaturam. Et videtur quod non, quia cum dicimus pater dicit se, non significatur ibi nisi dicens & dictum, & ex vtraque parte significatur pater tantum. cum ergo pater non producat se verbum, nisi secundum quod dicit se, videtur quod verbo, quod ex patre procedit, non dicatur creatura.

¶ 2 Præ. Verbum quo vnumquodque dicitur, est similitudo illius: sed verbum non potest dici similitudo creaturæ, vt Ansel. probat in Monol. quia vel verbum perfecte conueniret cum creaturis, & sic esset mutabile sicut & creaturæ, & periret in eo summa immutabilitas, vel non summe conueniret, & sic non esset in eo summa veritas, quia similitudo ratio verior est, quanto magis conuenit cum eo cuius est similitudo. ergo filius non est verbum, quo creatura dicitur.

¶ 3 Præ. Verbum creaturarum in Deo dicitur hoc modo, sicut verbum artificiarum in artifice: sed verbum artificiarum in artifice, non est nisi dispositio de artificiatis. ergo & verbum creaturarum in Deo, non est nisi dispositio de creaturis: sed dispositio de creaturis in Deo, essentialiter dicitur & non personaliter. ergo verbum quo creaturæ dicuntur, non est verbum, quod personaliter dicitur.

¶ 4 Præ. Verbum omne ad id quod per verbum dicitur, habet habitudinem, vel exemplaris, vel imaginis. Exemplaris quidem, quando verbum est causa rei, sicut accidit in intellectu pratico. Imaginis autem quando causatur a re, sicut accidit in nostro intellectu speculativo: sed in Deo non potest esse verbum quod sit creaturæ imago. ergo oportet quod verbum creaturæ in Deo sit creaturæ exemplar: sed exemplar creaturæ in Deo est idea. ergo verbum creaturæ in Deo nihil est aliud quam idea. idea autem non dicitur personaliter: sed essentialiter. ergo verbum personaliter dictum in diuinis, quo pater dicit seipsum, non est verbum quo dicantur creaturæ.

¶ 5 Præ. Magis distat creaturæ a Deo, quam ab aliqua creatura: sed diuersarum creaturarum sunt plures idee in Deo. ergo non est idem verbum, quo pater se & creaturam dicit.

¶ 6 Præ. Secundum Aug. eo dicitur verbum, quo imago: sed filius non est imago creaturæ. ergo filius non est verbum creaturæ.

¶ 7 Præ. Omne verbum procedit ab eo cuius est verbum: sed filius non procedit a creatura. ergo non est verbum, quo creatura dicitur.

SED CONTRA, Ansel. dicit quod pater dicendo se dicit omnem creaturam: sed verbum quo se dicit, est filius. ergo verbo, quod est filius, dicit omnem creaturam.

¶ 2 Præ. Aug. sic exponit dictum, dixit & factum est, id est verbum genuit in quo erat, vt fieret. ergo verbo quod est filius, dicit omnem creaturam.

¶ 3 Præ. Eadem est conuersio artificis ad artē, & ad artificiatum: sed ipse Deus est ars æterna. a qua creaturæ producuntur sicut artificiatæ quædam. ergo pater eadem conuersione conuertitur ad se, & ad omnes creaturas, & ita dicendo se, dicit omnes creaturas.

¶ 4 Præ. Omne posterius reducit ad id, quod est primum in aliquo genere, sicut ad causam: sed creaturæ dicuntur a Deo. ergo reducuntur ad primum, quod a Deo dicitur: sed ipse primo seipsum dicit. ergo per hoc quod dicit se, dicit omnes creaturas.

A RESPON. Dicendum, quod filius procedit a patre, & per modum naturæ, in quantum procedit vt filius, & per modum intellectus, in quantum procedit vt verbum: vterque autem processionis modus, apud nos inuenitur, quamuis non quantum ad idem. Nihil enim est apud nos, quod per modum intellectus & naturæ procedat ex aliquo, quia intelligere & esse non sunt idem apud nos sicut apud Deum. vterque autem modus processionis habet similem differentiam, secundum quod in nobis, & in Deo inuenitur. Filius enim hominis, qui a patre homine per viam naturæ procedit, non habet in se totam substantiam patris: sed partem substantiæ eius recipit, filius autem Dei, in quantum per viam naturæ procedit a patre, totam in se patris naturam recipit, vt sint naturæ vnus omnino pater & filius. & similis differentia inuenitur in processu, qui est per viam intellectus: verbum enim, quod in nobis exprimitur per actuale considerationem quasi exortum ex aliqua principiorum consideratione, vel saltem cognitione habituali, non totum in se recipit, quod est in eo a quo oritur: non enim quicquid habituali tenemus cognitione, hoc exprimit intellectus in vnus verbi conceptione: sed aliquid eius. similiter in consideratione vnus conclusionis non exprimit totum id, quod erat in virtute principij: sed in Deo ad hoc quod verbum eius perfectum sit, oportet quod verbum eius exprimat quicquid continetur in eo ex quo oritur, & præcipue cum Deus omnia vno intuitu videat non diuisim. Sic igitur oportet quod quicquid in scientia patris continetur, totum hoc per vnus ipsius verbum exprimat, & hoc modo, quo in scientia continetur, vt sit verum uerbum suo principio correspondens per scientiam, & uerbum ipsius exprimat ipsum patrem principaliter, & consequenter omnia alia, quæ cognoscit pater cognoscendo seipsum. & sic filius ex hoc ipso quod est verbum perfecte exprimens patrem, exprimit omnem creaturam. & hic ordo ostenditur in verbis Anselmi, qui dicit, quod dicendo se, dicit omnem creaturam.

B per viam naturæ procedit a patre, totam in se patris naturam recipit, vt sint naturæ vnus omnino pater & filius. & similis differentia inuenitur in processu, qui est per viam intellectus: verbum enim, quod in nobis exprimitur per actuale considerationem quasi exortum ex aliqua principiorum consideratione, vel saltem cognitione habituali, non totum in se recipit, quod est in eo a quo oritur: non enim quicquid habituali tenemus cognitione, hoc exprimit intellectus in vnus verbi conceptione: sed aliquid eius. similiter in consideratione vnus conclusionis non exprimit totum id, quod erat in virtute principij: sed in Deo ad hoc quod verbum eius perfectum sit, oportet quod verbum eius exprimat quicquid continetur in eo ex quo oritur, & præcipue cum Deus omnia vno intuitu videat non diuisim. Sic igitur oportet quod quicquid in scientia patris continetur, totum hoc per vnus ipsius verbum exprimat, & hoc modo, quo in scientia continetur, vt sit verum uerbum suo principio correspondens per scientiam, & uerbum ipsius exprimat ipsum patrem principaliter, & consequenter omnia alia, quæ cognoscit pater cognoscendo seipsum. & sic filius ex hoc ipso quod est verbum perfecte exprimens patrem, exprimit omnem creaturam. & hic ordo ostenditur in verbis Anselmi, qui dicit, quod dicendo se, dicit omnem creaturam.

C AD PRIMUM ergo dicendum, quod cum dicitur pater dicit se, in hac dictione includitur etiam omnis creatura, in quantum, scilicet pater scientia sua continet omnem creaturam uelut exemplar creaturæ totius.

AD SECUNDUM dicendum, quod Ansel. accipit strictè nomen similitudinis, sicut & Dionys. 9. cap. de diuinis nominibus dicit, quod in æque ordinatis adinuicem, recipimus similitudinis reciprocaionem, ut si vnus dicatur alteri simile, & e conuerso: sed in his quæ se habent per modum causæ & causati, non inuenitur proprie loquendo reciprocaio similitudinis. dicitur enim quod imago Herculis similatur Herculi: sed non e conuerso. unde quia uerbum diuinum non est factum ad imitationem creaturæ, vt verbum nostrum: sed potius e conuerso: ideo Ansel. vult quod verbum non sit similitudo creaturæ: sed e conuerso: si autem largo modo similitudinē accipiamus, sic possumus dicere, quod uerbum est similitudo creaturæ, non quasi imago eius: sed quasi exemplar: sicut etiam Aug. dicit ideas esse rerum similitudines. Nec tamen sequitur quod in uerbo non sit summa ueritas, quia est immutabile creaturis existentibus mutabilibus, quia non exigitur ad ueritatem uerbi, similitudo ad rem quæ per uerbum dicitur, secundum conformitatem naturæ, sed secundum representationem, ut in quaestione de scientia Dei dictum est.

AD TERTIUM dicendum, quod dispositio creaturarum non dicitur uerbum proprie loquendo, nisi secundum quod est ab

In mon. 21.

A medio illius.

Loco citato in arg. in mo. no. c. 32.

Aug. lib. 82. quest. 1. q. 4. tom. 4.

Q. præced. ar. 12.

de Trin. 2. a. ante me. diu. ca. 7.

In mono. ca. 32.

In mono. ca. 7.

In mono. ca. 7.

est ab altero procedens, q̄ est dispositio genita, & dicit personaliter, sicut & sapientia genita, quàmuis dispositio simpliciter sumpta essentialiter dicatur.

AD QVARTVM dicendum, quòd verbum differt ab idea: idea enim nominat formam exemplarem absolute, sed verbū creaturæ in Deo nominat formam exemplarem ab alio deductā. & ideo idea in Deo ad essentiā pertinet: sed verbū, ad personam.

AD QVINTVM dicendū, quòd quàmuis Deus maxime dicitur a creatura, cōsiderata proprietate naturæ: tamen Deus est creaturæ exemplar, non autem vna creatura est exemplar alterius. & ideo verbo quo exprimitur Deus, exprimitur omnis creatura, non autem idea qua exprimitur creatura vna, exprimitur alia. Ex quo apparet alia differentia inter ideam & verbum, quia idea directe respicit creaturam. & ideo plurimum creaturarum sunt plures ideæ: sed verbum respicit directe Deum, qui primo per verbum exprimitur, & ex consequenti creaturam, & quia creaturæ secundum quòd in Deo sunt, vnum sunt, creaturarum omnium est vnum verbum.

AD SEXTVM dicendū, q̄ cum dicit Aug. q̄ filius eo dicitur verbum quo imago, intelligit quantū ad proprietatem personalem filij, quæ est eadem secundum rem, siue secundum eam dicitur filius, siue verbum, siue imago: sed quantum ad modum significandi, non est eadem ratio nominum trium prædictorum: verbum enim non solum importat rationem originis & imitationis: sed etiā manifestationis, & hoc modo est aliquo modo creaturæ, in quantum scilicet per verbum creatura manifestatur.

AD SEPTIMVM dicendum, quòd verbum est aliquid multipliciter, uno modo vt dicentis, & sic procedit ab eo cuius est verbum: alio modo, vt manifestati per verbum, & sic non oportet, quòd procedat ab eo cuius est, nisi quando scientia ex qua procedit, est causata a rebus, quod in Deo non accidit, & ideo ratio non sequitur.

ARTICVLVS V.

Verbum verbum relationem ad creaturam importat.

QVINTO queritur, vtrum hoc nomē, verbū, importet respectū ad creaturam. & v̄ q̄ non: omne enim nomen, quod importat relationem ad creaturam, dicitur de Deo ex tēpore, vt creator & dominus: sed verbū de Deo ab æterno dicitur. ergo nō importat relationem ad creaturam.

¶ 2 Præt. Omne relatiuū, vel est relatiuum s̄m esse, vel s̄m dici: sed verbum non refertur ad creaturam s̄m esse, quia sic dependeret a creatura: nec iterum s̄m dici, quia oportet q̄ in aliquo casu ad creaturam referatur, quod non inuenitur. maxime enim inueniretur referri per genitiuū casum, vt diceretur verbum est creaturæ, quod Ansel. in Monolo. negat. ergo verbū non importat relationē ad creaturam.

¶ 3 Præt. Omne nomen importans respectum ad creaturam non potest intelligi nō intellecto quod creatura sit actu vel potentia, quia qui intelligit unū relatiuorum, oportet quod intelligat reliquum: sed non intellecto aliquam creaturam esse vel futurā, adhuc verbum intelligitur in Deo, secundum quod pater dicit seipsum. ergo verbum non importat aliquem respectum ad creaturam.

¶ 4 Præt. Respectus Dei ad creaturam, non potest esse, nisi sicut causæ ad effectū: sed sicut habetur ex dictis Diony. c. 2. de diu. nomi. omne nomē connōtans effectum in creatura, commune est toti Trinitati, verbum autem non est huiusmodi. ergo non

Importat respectum aliquem ad creaturam.

¶ 5 Præt. Deus nō intelligit referri ad creaturam, nisi p̄ sapientiā, bonitatē, & potentia: sed omnia illa nō dicuntur de verbo, nisi per appropriationē. cū ergo verbum non sit appropriatum, sed proprium, v̄ q̄ verbum non importet respectum ad creaturam.

¶ 6 Præt. Homo quàmuis sit dispositor rerum, non tamē in hominis nomine importat respectus ad res dispositas. ergo quàmuis per verbum omnia disponantur, non tamen nomen verbi respectum ad creaturas dispositas importabit.

¶ 7 Præt. Verbum relatiue dicitur, sicut & filius: sed ratio relatio filij terminatur ad patrem, non est. n. filius nisi patris. ergo similiter tota relatio verbi, ergo verbum non importat relationem ad creaturam.

¶ 8 Præt. Secundū Philo. 5. Meta. Omne relatiuū dicitur ad vnum tantū, alias relatiuum haberet duo esse, cū esse relatiui sit ad aliud se habere: sed verbum relatiue dicitur ad patrem. non ergo ad creaturam.

¶ 9 Præt. Si vnum nomen imponatur diuersis secundū speciē, æquiuoce eis conueniet, sicut canis latrabilis & marino: sed superpositio, & suppositio, sunt diuersæ species relationis. si ergo vñ nomē importat vtrāq̄ relationē, oportebit nomē illud esse quæ uocum: sed relatio verbi ad creaturam, non est nisi superpositionis, relatio autē verbi ad patrem est quasi suppositionis, non propter inæqualitatē dignitatis, sed propter principij auctoritatem. ergo verbum importat relationem ad patrem, non importat relationem ad creaturam nisi æquiuoce sumatur.

H SED CONTRA est, quod Aug. dicit in lib. 87. Questio. sic dicens, In principio erat verbum, quod Græce logos dicitur, latine rationem & verbum significat: sed hoc loco melius verbum interpretatur, vt significetur non solum ad patrem respectus, sed ad illa etiam, quæ per verbum facta sunt operatio potentia, ex quo patet propositum.

¶ 2 Præt. Super illud Psalmistæ, Semel locutus est Deus, dicit glo. semel. i. verbū æternaliter generat, ex quo oia disposita: sed dispositio dicit respectu ad creaturam, ergo verbum relatiue dicitur ad creaturam.

¶ 3 Præt. Omne verbū importat respectū ad id, q̄ per verbum dicitur: sed sicut dicit Ansel. Deus dicitur dicitur dicitur omne creaturam. ergo uerbum importat respectum ad creaturam.

¶ 3 Præt. Filius ex hoc q̄d est filius, p̄fecte repræsentat patrem, secundum illud quod est ei intrinsicū dicitur ex suo nomine addit manifestationē, nō p̄fecte autem esse alia manifestatio, nisi sicut manifestatio p̄ creaturas, quæ est quasi manifestatio ad exteras. ergo uerbum importat respectum ad creaturam.

¶ 5 Præt. Sicut dicit Diony. 7. c. de diu. nomi. Deus laudat ut ratio, uel uerbum, quia est sapientiæ & rationis largitor. & sic patet quod uerbum de Deo dicitur importat rationē causæ: sed causā dicitur ad effectum.

¶ 6 Præt. Intellectus practicus refertur ad ea, q̄ operantur per ipsum: sed uerbi diuinum, est uerbi intellectus practicus, quia est operatiuū uerbum, ut Damasc. dicit. ergo uerbum dicit respectum ad creaturam.

RESPON. Dicendum, quod quicumq̄; aliqua dicitur sic se habent adinuicem, quod unū dependet ad alterū, sed nō e cōuerso, in eo q̄d dependet ab altero est realis relatio, sed in eo a quo dependet, nō est relatio nisi rationis tantū, prout. nō potest intelligi aliquid referri ad alterum, quin intelligatur etiā respectus opposit⁹ ex parte alterius, ut patet in scientia.

3. p. q. 34. artic. 3.

Ca. 3. & 23.

Cap. 7. de diu. nomi. 2. med. illius.